

Vuosikymmenet Kreikka-musiikin huipulla

Mikis Theodorakisin vähemmän tunnetut laulut

Heinäkuun 29. päivänä 90 vuotta täyttänyt säveltäjä-kapellimestari Mikis Theodorakis on meille monille yhtä kuin Kreikka ja sen kaunis, koskettava, jopa mahtipontinen musiikki. Jussi Korhonen kertoo tässä artikkelissa Theodorakisin tuotannon vähemmän tunnetuista lauluista.

Mikis Theodorakis sanoo itse säveltäneensä noin 800 laulua. Itse asiassa niitä on useampia, mutta kokonaismäärää on kenenkään mahdoton laskea. Ensimmäiset olivat laulusarjoja, sitten tuli oratorioita, kansanoopperoita ja lauluvirtoja, kuten hän itse nimitti pitkistä runoista tehtyjä sävellyksiään. Mikis käyttää myös termiä metasinfoninen musiikki, joka viittaa sellaisiin teoksiin, jotka lähentelevät sinfonisia sävellyksiä.

”Suomessa on laika-musiikkini tunnetumpaa. Nyt kun Canto General on esitetty täällä, ovat oratorioni tulleet tunnetummaksi, ne joiden lajia nimitän metasinfoniseksi musiikiksi. Kolmas musiikkilajini, sinfoniamusiikki ei ole lainkaan tuttua täällä.

Uskon, että kunkin maan perinteitä seuraten tulee ihmisten saada tutustua kaikkiin musiikin genreihin. Minä esimerkiksi olen säveltänyt laulujen lisäksi kaikenlaista musiikkia filmeihin, baletteihin, teatteriin, operetteihin, kamarimusiikkia ja sinfonisia teoksia. Nykyiset sinfoniset sävellykseni ovat uuden tyyppisiä siksi, että nykyään olen kypsempi, koska minulla on pitkälinen kokemus laika-musiikista, joka on elävä laji. Minulla on uudella tavalla tunne, ehkä tietokin siitä mikä on kansan sielu ja sivistystaso. Pitkäaikainen yhteys kansaan konserttien ja levyjen kautta on antanut minulle mahdollisuuden arvioida musiikkia täysin uudesta näkökulmasta: katselen asioita laajemmin ja vapaammin yleistäen.”

(Mikis Theodorakis haastattelussa 12.10.1983 Helsingissä)

Mikis Theodorakis ja Maria Farandouri ovat työskennelleet yhdessä vuosikymmenet, nyt Maria aloittaa laajan Euroopan-kiertueensa "Mikis Theodorakis 90 vuotta" Helsingistä. Konsertti pidetään Kulttuuritalolla keskiviikkona, syyskuun 23. päivänä. Varmista lippusi ajoissa!

Tuntemattomammilla lauluilla tarkoitan niitä myöhempiä teoksia, jotka ovat enimmäkseen laulusarjoja. Sellaisia ovat mm. *Μπαλάντες – Balandes* (Balladeja) 1973, *Τα λυρικά – Ta lirika* (Lyyriset) 1978, *Ταξίδι μέσα στη νύχτα – Taksidi mesa sti nihta* (Matka yössä) 1978, *Οκτώβρης '78 – Oktovris -78* (Lokakuu -78), *Οι γειτονιές του κόσμου – I jitonies tu kosmu* (Maailman naapurustot), *Ραντάρ – Radar* (Tutka) 1981, *Χαιρετισμοί Heretismi* (Tervehdyksiä) 1982, *Διόνυσος Dionisos* (Dionysos) 1983, *Φαίδρα – Fedra* (Faidra) 1985, *Ασίκικο Πουλάκη – Asikiko Pulaki* 1996, *Σερενάτες – Serenates* (Serenadeja) 1997, levy 1998, *Λυρικότερα – Lirikotera* (Lyyrisempää), *Λυρικότατα – Lirikotata* (Lyyrisintä). Kaikkia näitä en voi tässä yhteydessä käsitellä, mutta joitakin.

Maailman naapurustot 1979

Tämän nimisen teoksen **Jannis Ritsos** kirjoitti vankilasaarilla **Leroksella** ja **Ai-Stratisilla** vuosina 1949-51. Se on lähes 130-sivuinen runoelma, jossa on selviä kertovia, suorasanaista sävyjä. Ritsos on sanonut kirjoittaneensa *Maailman naapurustot* sisällissodan ajan 1940-50 historiaksi. Naapurustot tarkoittavat **Ateenan** köyhiä esikaupunkeja.

Ritsos sanoo teoksen omistuskirjoituksessa, että ”runouden täytyy olla opas taisteluun ja onneen, ase kansantaistelijan kädessä, lippu vapauden kädessä”. Kuitenkaan Ritsos ei puhu aseellisesta taistelusta, vaan jokaisen kreikkalaisen taistelusta hengissä pysymiseksi vaikeina aikoina.

Mikis Theodorakis sävelsi viisi katkelmaa runoista ja levytti ne vuonna 1979. Laulajana oli **Maria Farandouri**. Laulujen lisäksi Ritsos luki laulujen välissä täydentäviä katkelmia runosta kuten **Hristos Leondisin** sävellettyä *Kapnismeno Tsukalin* (Nokinen pata).

Tervetuloa vapaus

I jitonies tu kosmu 1979

Jannis Ritsos – Mikis Theodorakis

”Tervetuloa vapaus!”

Juosten kaduille he huusivat: ”Eläköön!”

Kaikki sydämet sytyttivät ilotulituksen

kuin pääsiäisenä puutarhassa ja linnut

naapurustosta toiseen visersivät:

”Tervetuloa vapaus!”

Niin pieni oli unelmamme 1979

I jitonies tu kosmu 1979

Jannis Ritsos – Mikis Theodorakis

Niin pieni oli unelmamme

mutta tämä oli yhteinen unelma

kaikkien nälkäisten ja vääryyttä kärsineiden.

Ja nälkäisiä oli paljon

ja vääryyttä kärsineitä oli paljon

ja unelma kasvoi pikkuhiljaa.

Se kasvoi kasvamistaan

tuli yhtä pyöreäksi kuin leipä

yhtä pyöreäksi kuin aurinko

yhtä pyöreäksi kuin maailma

yhtä pyöreäksi kuin taivaanranta.

Tämä unelma nälkäisten

unelma vääryyttä kärsineiden

koko maailman.

Ajattele että elämä 1979

I jitonies tu kosmu 1979

Jannis Ritsos – Mikis Theodorakis

Ajattele että elämä jatkaa kulkuaan
ja sinä olet poissa.
Keväät tulevat ikkunat selkosellaan
ja sinä olet poissa.
Tulevat tytöt puistojen penkeille
värjätyissä hameissaan
ja sinä olet poissa.

Kukkiva puu kumartuu veden puoleen,
monet liput liehuvat parvekkeilla,
sanovat ääneen sanan ”toveri”
ja sinä olet poissa.

Ajattele että miehet paiskaavat nyt kättä
eikä sinulla ole käsiä.
Vartalot yhtyvät ja sinä nuket
mullan alla.

Ja asepukeusi napit
kestävät maan kätöksissä kauemmin kuin sinä
eikä sydämeesi osunut luoti haurastu,
vaikka maailmaa niin rakastanut sydämesi on jo maatonut.

Radar ja Epivatis

1980-luvun alussa Mikis Theodorakis teki kaksi uutta laulusarjaa, jotka olivat kovin erilaisia, mutta molemmissa oli sanoittajana **Kostas Tripolitis**. Nämä olivat *Ραντάρ – Radar* (Tutka) 1981 ja *Επιβάτης - Epivatis* (Matkustaja) 1981. Yhteistä niille oli myös, että ne eivät saavuttaneet erityistä kaupallista menestystä. Syiksi on mainittu, että niiden teksteissä ei ollut samaa mahtipontisuutta kuin Theodorakisin juntanaikaisissa lauluissa. Aihe oli enemmän tai vähemmän yhteiskuntakriittistä, kun vallassa sattui olemaan sosialistinen puolue PASOK eikä totuttuun tapaan oikeisto. Nyt uskottiin hyvinvoinnin jatkuvan ikuisuuksiin, eikä tekstien kärki purrut.

Epivatis levytettiin kahtena eri versiona kahdelle suurelle levy-yhtiölle melkein samanaikaisesti. Laulajina olivat toisella levyllä **Margarita Zorbala** ja toisella Maria Farandouri. Zorbala esiintyi **Manos Hatzidakisin** levyiltä tunnettujen muusikoiden kanssa ja Maria Farandouria säestivät mm. Theodorakis-yhteyksistä tutut buzukistit **Lakis Karnezis** ja **Kostas Papadopulos**.

Randar taas sai esittäjäkseen **Jorgos Dalarasin**. Tämäkään levy ei saavuttanut merkittävää kaupallista menestystä, vaikka sai kiitoksia kriitikoilta.

Kostas Tripolitis on syntynyt Ateenassa vuonna 1963, opiskellut Saksassa mm. elokuva-alaa ja kielitiedettä. Jo pitempään hän on ollut lehtimies ja menestynyt sanoittaja useille kreikkalaisille säveltäjille.

Tässä levyn nimikkolaulu:

Matkustaja

Kostas Tripolitis – Mikis Theodorakis
Epivatis

Matkustaja tämän maan hallinnossa
joka rakentaa kaltereita
allekirjoittaa kuolemantuomioita.
Matkustaja tämän valtion hysteriassa
joka alistaa ihmisen
ja murskaa unelmat.

Ostin lipun
jalkapalloon ja sairaalaan
ostin lipun vankilaan
Ostin lipun
matkustajana
tähän maahan joka syö lapsiaan.

Matkustaja kansan epäilykseen
jolla puolustetaan ihmishenkiä
ja murretaan myyttejä.
Matkustaja maantieteeseen
jossa pidetään vainajien puolta
katusuluilla.

Toinenkin laulu samalta levyltä:

Lauluni

Kostas Tripolitis – Mikis Theodorakis
Epivatis

Lauluni palauttaa mieleesi
tuhannet asiat
kuulustelut, leikkaussalit ja katusulut.

Lauluni etsii sinua
kertomaan historiaa,
se vaatii hermoja ja rohkeutta.

Lauluni vaatii sinua vahvistamaan
hormonejasi
jotta löytäisit minut kuvaruuduiltasi.

• Lokakuu -78

Lokakuu -78 on kokoomalevy, jota oli valmisteltu jo vuodesta 1967 lähtien. Alun perin sen nimeksi piti tulla *Politia III*, mutta kun levyn 12 kappaleesta kuusi oli jo julkaistu muilla levyillä, Mikis päätti että nimeksi otetaan vain julkaisun ajankohta.

Laulajana on **Grigoris Bithikotsis**, mies ja ääni, jota Theodorakis oli käyttänyt jo *Epitafiosista* lähtien, siis vuodesta 1959. Bithikotsis oli ammatiltaan kanttori, ja ammattiaan hän jatkoi vielä varsinaisen laulajanuransa jälkeenkin.

Sanoittajia on tällä levyllä useampia, kaikki Theodorakisin usein käyttämiä huippuammattilaisia: **Tasos Livaditis, Manos Eleftheriu, Lefteris Papadopulos, Dimitris Hristodulu, Errikos Thalassinos** ja Mikisin veli **Jannis Theodorakis**.

Oli kerran kaksi kaverusta

Tasos Livaditis – Mikis Theodorakis

Lirika, Oktovris -78

Oli kerran kaksi kaverusta
arkkienkelin vertaisia molemmat
ja tyttöjen huulilta
he korjasivat sadon.

Moista urheutta ei ollut koskaan nähty
unelmillaan he pystyttivät linnat
kahteentoista kylään.

Kun isänmaa päästi
lippunsa liehumaan,
niin molemmat aatteen puolesta
kaatuivat vuorilla.

Vaan iltaisin seisten vuorella
uhrillaan he nostattavat linnat
arkkienkeleinä jälleen.

Sateen valituslaulu

Tasos Livaditis – Mikis Theodorakis
Lirika, Oktovris -78

Sateen valituslaulu
sunnuntai-iltana,
minne menet yksinäsi,
ei ovea sinulle avoinna,
ei kiveä seistä
ja minne hyvänsä menet,
poika kalpea
tuska kulman takana
sua vaanii.

Nuorukainen kalvas
kapakan nurkkaan
juomaan jäimme kahdestaan
viinilasillisen
enää surra ei
elämä on pian ohi
ryyppy murheeseen ja huokaus
ja hyvästi.

Nuorukainen kalvas
löydettiin kuolleena
vanhasta risteyksestä.
Kuinka synkkänä kaikuu
sateen valituslaulu
kalvokkaasta nuoresta?
Taianomainen
oli ilta sunnuntain.

Asikiko Pulaki

Levy ilmestyi 15.2.1996. Sanoittaja oli **Mihalis Ganas**, kypsän iän runoilija ja lauluntekijä. Laulajana esiintyi **Vasilis Lekkas**, orkesteria johti **Jannis Spathas**.

Aihe on peräisin Mikis Theodorakisilta. Hän oli tekemässä paluuta äitinsä kotiseudulle **Vähään Aasiaan** sikäläisen musiikin siivin. Hänellä on musiikillisia juuria **Kreetalta**, yleiskreikkalaisesta kansanmusiikista, erityisesti laika-perinteestä sekä eurooppalaisesta klassisesta musiikista, jota hän on opiskellut Pariisissa. Nyt hänen täytyy korjata se vääryys, että hän ei ole huomionut äitinsä musiikkiperintöä. Äiti oli ollut kotoisin Cesmestä ja tullut pakolaisena Kreikkaan. Mikisin isä sen sijaan oli kotoisin Kreetan **Galatasin** kylästä, nykyisestä **Hanian** kaupungin lähiöstä.

Äidin perintönä hänellä on valokuva tämän perheestä nimeltä **Pulakis**. Nimi synnyttää kreikkalaisittain hauskoja mielikuvia, koska *pulaki* tarkoittaa pikkulintua. Millainen on ollut se kreikkalainen Vähässä Aasiassa, jolla oli linnun ominaisuuksia? Toisaalta Lintunen (tai Lintu) ei Suomessa ole hassumpi nimi. Mutta Kreikassa on. *Asikis* taas tarkoittaa komeaa miestä ja tulee turkin sanasta *asuk*, joka tarkoittaa rakastajaa. Nimitystä ”*asikiko*” Mikis käyttää tanssista ja rytmistä, jotka ovat hänen oma keksintönsä. Hän käyttää 3/8- ja 2/8-rytmejä ja 3/16- ja 2/16-rytmejä tässä tanssissa. Kun tähän lisätään vielä Vähän Aasian omat sävelasteikot, perinne tuottaa aitoa joonialaista musiikkia Mikisin äidin kotiseuduilta entisen **Halikarnassosin** niemimaalta.

Aivali

Asikiko Pulaki

Näin unessa taas kotikyläni
välissämme vain peilityni meri
jonka yli kävelin niin kuin Jeesus
palasin kotiin ovelle polvistuen.

Kohtasin kaksi vierasta ihmistä
nukkumasta kuin kiltit lapset.
Niin pitkän matkan olin tullut
pysähtymättä ilman lepopaikkaa.

Näin unessa taas kotikyläni
välissämme vain peilityni meri
se heijasti kaiken niin lähelle,
talon, laivat ja korkeat vuoret.

Tapasin naisen, äidin valkoisissa
kastelemassa kähärää basilikaa.
Niin pitkän matkan olin tullut
muistamatta sinusta lehteäkään.

Näin unessa taas vanhan kotipihan,
välissämme pitkä merimatka,
yli en voinut päästä hukkumatta
enkä juoda merta kuivaksi kuin lohikäärme.

,

Kuinka vois in unohtaa

Asikiko Pulaki

Mihalis Ganas – Mikis Theodorakis

Elämästäni et lähde koskaan
oma elämäni kaksinkertaistuu
ilo surussani ja suru illossani
Kuinka unohtaa? Kuinka unohtaa?

Isoilla silmilläsi minua hellit
lämpimät kätesi minua koskivat,
niin paljon jäi sanomatta,
nyt huudan syvään kaivoon kuinka rakastan.

Ruumiistani et koskaan irtoa,
se on ruumiini ja kehoni kaksin verroin
ilo tuskassani ja haava illossani.
Kuinka unohtaa? Kuinka unohtaa?

Erimia – Autiomaa

Tämä levy julkaistiin vuonna 2006. Sanoittaja on **Lefteris Papadopoulos**, Kreikan ehdotonta kärkeä laulunikkarina.

Laulajat ovat **Manolis Mitsias** ja Maria Farandouri. Orkesteria johtaa **Stavros Ksarhacos**.

Tämä *erimiä* ei ole erämaa kuten suomalainen voisi ajatella. Mikä on tämä autiomaa? Siihen vastaa itse säveltäjämaestro Mikis Theodorakis levyn julkaisemisen jälkitunnelmissa 29.1.2006.

”Olen todennut, että yhteiskunnallisissa suhteissa heikkenee jatkuvasti kaikki se mikä on tuonut ihmisiä lähemmäksi toistaan. Meille on sementoitu ihmissuhdejärjestelmä, joka itse asiassa etäännyttää ihmisen toisesta. Mikä ihmeen idea, ihanne tai yhteisöllisyys on se joka meitä yhdistää tänä päivänä. Näen kaikkialla ihmisten käyvän epätoivoista yksityistaistelua kiivetäkseen ylemmäksi, saavuttaakseen omaa etua ilman yhteishengen rippeitäkään, ilman tarvetta kulttuurin harrastamiseen ja sivistymiseen. Eikö tällainen ole autiomaa? Miten muuten sen voisi määritellä?”

Mikis taitaa tuntea vetoa vanhoihin hyviin aikoihin. Enpä moittisi häntä kovinkaan paljon, taitaa tässä iässä olla samaa vikaa niin sysissä kuin sepissä.

Mikis on tunnetusti ottanut kiivaasti kantaa myös politiikkaan. En malta olla kertomatta, mitä ikuinen toisinajattelija kirjoitti 14.7.2015 eli parlamentin äänestysten jälkeen ennen velkaneuvottelujen aloittamista: *”Ihmettelenpä, kuinka on mahdollista, että miljoonat kreikkalaiset, jotka olivat suureen ääneen huutaneet EI velkaehdoille, eivät lähteneet kaduille ja aukioille osoittamaan mieltään, kun huomasivat, että kansanäänestyksen jälkeen seuraavana päivänä EI-äänen arkkienkeli **Aleksis Tsipras** lähetti hallitusrakennuksesta yhtä äänekkään KYLLÄ-huudon yksissä tuumin äskettäisten ’muistiohallitusten’ edustajien kanssa.”*

Selli

Erimia

Lefteris Papadopoulos – Mikis Theodorakis

Maaailma on selli
ja me sen vangit
syyttä suotta kahlitut
ja tuomitut.

Ja kun vankila avautuu
kun ilta laskeutuu
läheiseltä kujalta
meidät tavoittaa kuolo.

Maaailma on selli
siksi nuori, iloitse,
älä luovu suudelmista,
vaan kulje kuin jumala.

Grigorisin zeimbekiko

Erimia

Lefteris Papadopulos – Mikis Theodorakis

Grigorisin zeimbekikossa
ei ole mestareita (*kolmesti*).

Kuuntele vaikka Sarantoa,
sydän pitää komentoa (*kolmesti*).

Mihalisin zeimbekikossa
ei ole opettajia (*kolmesti*).

Tarkkaile askeleitani
ja valituksiani (*kolmesti*).

Zeimbekikossa ei ole sääntöjä,
se syntyy jonakin iltana,
haipuvana iltana
ja tarttuu sieluun
karkottamaan pimeään.

Kostas Kartelias ja Odissia

Kun astuin taitelijakahvilaan viime kesänä Ateenassa ja kerroin olevani suomalainen, kuulin heti jonkun sanovan vieressäni selvällä kreikalla: *Minä olen neljäsosasuomalainen.*

Sain kuulla tarinan hänen isoäidistään, joka oli viime vuosisadalla lähtenyt **Amerikkaan** ja asettunut asumaan **New Yorkiin**. Siellä tämä oli tutustunut hänen isoisäänsä, ja he olivat menneet naimisiin. Vähitellen kuitenkin elämä Amerikassa kävi vaikeaksi, ja pariskunta päätti palata **Eurooppaan**. He tulivat Kreikkaan, asettuivat asumaan **Eviolle**, josta isoisä – ja siten myös kertoja – oli kotoisin. Hän kertoi, että isoäiti oli ollut kotoisin Suomesta **Nystad**-nimisestä pienestä kaupungista, jossa tämä ei ollut sittemmin käynyt. Hän eli koko loppuelämänsä Evian saarella. Hän oli oppinut puhumaan kreikkaa, mutta tämän taidon hän unohti vanhemmiten. Elämänsä lopulla hän puhui vain suomea, vaikkei kukaan läheisistä sitä ymmärtänyt.

Herää myös kysymys, oliko hänen kotikielensä todella suomi vaiko ruotsi, jolla hän nimesi myös kotikaupunkinsa. En ole vielä päässyt tarkistamaan asiaa.

Kostas Karteliás, tarinan kertoja asuu nykyään Ateenassa. Hän on runoilija, mutta pitää henkensä pitimiksi myös pientä kahvila-baaria, jossa käy paljon taiteilijoita.

Kostas Kartelias on Mikis Theodorakisin seuraavan levyn sanoittaja. Tämä *Odissia*-levy on vuodelta 2007. Laulaja on Maria Farandouri muuten paitsi että laulun Manalassa käynnistä laulaa Mikis Theodorakis.

Levykannessa Theodorakisin kerrotaan säveltäneen ensimmäisen laulunsa 12-vuotiaana **Patrasissa** vuonna 1937 ja nämä 14 laulua Odyseuksen harharetkistä 81-vuotisena huhtikuussa 2006. Mikis antoi myös levyä varten haastattelun, jossa hän tähdensi Odissian ajankohtaisuutta mm. Kreikan pakolaistilanteen kannalta.

Haastattelija: Millaiset ilmaisut liikuttivat teitä tällä levyllä?

MTh: Esimerkiksi seuraava: *Sillä tässä kaupungissa en tuntenut ketään, sillä tässä kaupungissa olin ei-kukaan.*

Kartelias kirjoittaa levykannessa, että nykypäivänä Odysseia yhä vain jatkuu: ”Odysseus on jossain täällä lähellä, valmistautuu menemään vuoteeseen todellisen jumalattaren Kalypson kanssa tai istuu juomassa jonkun Kirken kanssa baarissa **Omonialla**. Ehkä hän on juuri ajautunut mereltä rantaan yhdessä muiden laittomien maahanmuuttajien kanssa. Tai ehkä hän on itse rapsodi Mikis Theodorakis, joka kertoo meille näissä lauluissa tarinoita meistä itsestämme. Odysseus voin olla minä tai sinä, joka tapauksessa Odysseia jatkuu.

Odissia-levyn laulut ovat selvästi episodimaisia. Siitä kertovat myös sellaiset laulujen otsikot kuin *Kaunis Helena*, *Kirke*, *Nausika*, *Haaksirikko* ym. *Tässä näytteitä:*

Kaunis Helena

Kostas Kartelias – Mikis Theodorakis
Odissia

Tämä paikka alkaa ahdistaa,
meidän täytyy nostaa purjeet,
sillä täällä odotti yllätys.
Kuka olisi voinut uskoa
että Kaunis Helena
on naimisissa.

Se käy meille kalliiksi
nyt on tosi kysymyksessä.
Pitää pyytää anteeksi.
saavat nähdä millainen
on kirottu
Kaunis Helena.

Kaikkialle kuulutetaan
että hän toimi oman päänsä mukaan.
Me sukulaiset kerromme,
samoin hänen kosijansa, kuinka
omapäinen on Kaunis Helena.

Meren äärelle

Kostas Kartelias – Mikis Theodorakis
Odissia

Meren äärelle jään raivaamaan
näkyäni sieluni syvyyksiin
ja rintaani suljen poltteen
jotta minulla olisi kiintopiste
Itakalle paluuta varten
elinaikaisen matkan jälkeen.

Kauhistan Poseidonin vihaa
pelkään tuulten raivoa
palelen yksin talvessa
mutta rakastan sinua, kiintopistettäni.

Kirjaile lakana valmiiksi
sijataksesi vuoteen meille kahdelle.
Hetkessä ymmärrät harharetkeni,
ja sydämesi varmaan rauhoittuu.
Jos nukahdan, tarjoa sylisi minulle.
Älä kysy mitään, mieleni on mullin mallin.

Serenates ja Heretismi

Serenates perustuu sanoittajalegenda **Lefteris Papadopoulosin** ja Mikis Theodorakisin pitkäaikaiseen yhteistyöhön, joka on tuottanut 42 laulua monella eri levyllä. Ensimmäinen Mikisin sävellys, jossa oli Papadopoulosin sanoitus, ilmestyi jo vuonna 1978. Eräänlainen huipentuma tälle yhteiselle taipaleelle musiikin parissa oli viime vuoden syyskuussa pidetty juhlakonsertti Mikisin 89-vuotispäivän kunniaksi. Sen pitopaikka oli **Kallimarmaro** eli Ateenan vanha stadion, joka rakennettiin Ateenan ensimmäisiä olympialaisia varten vuonna 1896.

Vuonna 1979 **Andreas Thomopoulos** teki elokuvan *O asimvivastos* (Jääräpää). Siihen Lefteris Papadopoulos teki laulun, jonka Theodorakis sävelsi. Tästä laulusta tuli klassikko, ja sen nimi on *Kapote tharthun*. Se levytettiin elokuvan musiikkilevyllä, ja siitä tuli Lefteris Papadopoulosin ja Mikis Theodorakisin tunnetuin yhteistyössä tuotettu laulu.

Vielä joskus tullaan

Lefteris Papadopulos – Mikis Theodorakis
O asimvivastos, Serenates

Vielä joskus tullaan kertomaan
sinua että uskotaan
ja rakastetaan.

Lapsesta aina huolehdi
tarkasti ovet lukitse,
ne valehtelee.

Tulevat asiantuntijat,
suupaltit, kirjanoppineet
ja vaahtoavat.

Lapsesta aina huolehdi.
tarkasti ovet lukitse,
ne putsaa sinut.

Vielä joskus ajat muuttuvat
ja myrskylyhyty sammuukin,
kun tuulee liikaa.

Puolusta lasta tarkasti,
sillä jos lapsesi selviytyy,
niin toivo elää.

Syyskuussa 1982 ilmestyi Mikisiltä levy *Heretismi – Tervehdyksiä*, kymmenen laulua, jotka esitti **Dimitra Galani**. Lauluista viisi perustui Mikisin veljen Jannis Theodorakisin runoihin, neljä oli **Angeliki Eleftheriun** sanoituksia, ja viimeinen, *Here – Tervehditty*, oli Mikisin itsensä kirjoittama. Yksi Jannis Theodorakisin sanoituksista esitettiin samalla sävelellä kuin *Kapote tharthun* - Vielä kerran. Nämä laulut jäivät ikuisesti kilpailemaan sävelmästään, ja molempia tekstejä esitetään.

Tervehdyksistä tuli hieno kokoelma. Jo ensimmäinen, *Nihta majikia – Yö noiduttu yö* on paljon esitetty.

Yö noiduttu

Jannis Theodorakis – Mikis Theodorakis
Heretismi

Yö noiduttu, varjo vilahti
ajatella että ääni
sanoo: ei koskaan, koskaan yksissä

Kuljin verkkaasti, olit taivaani
lauloit taivaan musiikin
sanat: ei koskaan, koskaan yksissä

Kalvas noitani, suudelma viimeinen
ja unohdettu musiikki,
piikki: ei koskaan, koskaan yksissä.

Mutta palataan vielä Lefteris Papadopoulosin ja Mikis Theodorakisin yhteistyöhön. Sen tuloksia havaitsimme jo *Erimia*-levyllä. Vuonna 1998 ilmestyi *Serenates*-laulusarja, joka oli heidän yhdessä tekemänsä. Se käsitti 12 laulua, jotka esitti Maria Farandouri, ja orkesteria johti **Jannis Spathas**. Kaupallinen menestys jäi tulematta, mutta kritiikin kannukset seurasivat. Maria Farandourille tuli paljon kiitosta.

En tahdo enää

Lefteris Papadopoulos – Mikis Theodorakis
Serenates

En tahdo enää että tulet
ja näet minun masentuneen
itket ja valitat
tuhlattia elämää

Kiellä minut tuhannesti
mielummin kuin säälit.
ala vetää täältä pois
ja unohda minut.

En tahdo enää että tulet
jakamaan minulle rakkauttasi
muistuttamaan minua virheistäni
ja nöyryyttämään minua.

Taiat

Lefteris Papadopoulos – Mikis Theodorakis
Serenates

Molivosissa tai Mitilinissä
on eukko joka purkaa
loitsut jotka sinulle on tehty
kuihduttamaan sydämesi.

Kun synkät loitsut on purettu
tähtien hohteen alla
Sulkeudutaan simpukkaan
ja halataan aaltojen alla.

Ettei meitä näe ihmissilmä.
Sillä loitsut veren lailla
haihtuvat vaan palaavat
ja rakkautta ahdistavat.

Kiellä minut tuhannesti
mielummin kuin säälit.
ala vetää täältä pois
ja unohda minut.

Lopuksi 18.7.2015

Mikis Theodorakisin 90-vuotispäivä on tätä luettaessa jo ohi. Hanian kunta on lunastanut Mikis Theodorakisin kotitalon, ja sitä valmistellaan museoksi. Museoprojektia juhlistava avajaistilaisuus pidettiin Mikis Theodorakisin läsnäollessa **Galatasissa** marraskuussa 2013.

Teksti ja runokäännökset Jussi Korhonen

Linkit lauluihin

Maailman naapurustot - I jitonies tu kosmu

Tervetuloa vapaus - [Γεια και χαρά σου λευτεριά \(ei linkkiä\)](#)

Niin pieni oli unelmamme – Έτσι μικρό ήταν το όνειρό μας

<https://www.youtube.com/watch?v=jlzB3G-fAgU>

Ajattelen että elämä - [Σκέψου η ζωή](#)

<https://www.youtube.com/watch?v=pVZdOn7PUNI>

Matkustaja - Epivatis

Matkustaja – [Επιβάτης](#)

<https://www.youtube.com/watch?v=rJf53sSHYCE>

Lauluni - Το τραγούδι μου

http://www.stixoi.info/stixoi.php?info=Lyrics&act=details&song_id=3265

Lokakuu -78 - Oktovris -78

Oli kerran kaksi kaverusta – ‘ Ηταν κάποτε δυο φίλοι

<https://www.youtube.com/watch?v=8DAMjGJX0PQ>

Sateen valituslaulu – Το μοιρολόι της βροχής

<https://www.youtube.com/watch?v=ZcPJMQGR-P0>

Asikiko Pulaki

Aivali – Αϊβαλί (ei linkkiä)

Kuinka voisin unohtaa – Πως να ξεχάσω

https://www.youtube.com/watch?v=G8y_Aawz4Tw

Erimia – Autiomaa

Selli. – Το κελί http://www.stixoi.info/stixoi.php?info=Lyrics&act=details&song_id=13016

Grigorisin zeimbekiko – Στο Ζεϊμπέκικο Γρηγόρη

http://www.stixoi.info/stixoi.php?info=Lyrics&act=details&song_id=13016

Odissia

Kaunis Helena – Η Ωραία Ελένη

<https://www.youtube.com/watch?v=dFB5-8363Hw>

Meren äärelle + Δίπλα στη θάλασσα

<https://www.youtube.com/watch?v=4GHxI-KfUPY>

Serenates - Serenadeja

Vielä joskus tullaan – Κάποτε θάρθουν

<https://www.youtube.com/watch?v=qlwuTYBWbcE>

En tahdo enää – Δε θέλω πια

<https://www.youtube.com/watch?v=TxBr5RGze3M>

